

نقدی بر کتاب زبان انگلیسی سال دوم (هشتم) دوره اول متوسطه پیش حرفه‌ای ویژه دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی

دکتر احمد رمضانی^۱

استادیار زبان‌شناسی، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی،

تهران، ایران

پیوند مین دوست^۲

کارشناسی ارشد آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز،

تهران، ایران

(تاریخ دریافت: ۰۵ اردیبهشت ۱۳۹۷؛ تاریخ پذیرش: ۲۶ خرداد ۱۳۹۷)

هدف از این مقاله بررسی انتقادی کتاب دانش‌آموز و کتاب کار درس زبان انگلیسی ویژه دانش‌آموزان پیش حرفه‌ای پایه هشتم ویژه دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی است. روش پژوهش حاضر توصیفی-تحلیلی است. با توجه به معیارهای پیشنهادی نقد شورای بررسی متون و کتب علوم انسانی، نقاط قوت و ضعف شکلی و محتوایی اثر ارائه گردید و سپس پیشنهادهایی برای بهبود کیفیت کتاب و متناسب‌سازی محتوای آن با توجه به سطح توان‌مندی دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی داده شد. از مهم‌ترین نقاط قوت کتاب اختصاص دادن بخشی ویژه به مرور و یادآوری مطالب آموزشی پایه هفتم، معرفی کارکردهای زبانی و روال‌های اجتماعی، و چاپ رنگی کتاب است و از مهم‌ترین نقاط ضعف کتاب علاوه بر آموزش سنتی حروف الفبا، آموزش نامناسب اعداد، ارائه تمرین‌های پیچیده و نامناسب و کیفیت پایین تصاویر می‌توان به عدم انطباق عناوین درس‌ها با محتوا اشاره نمود.

کلیدواژه‌ها: زبان انگلیسی، دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی، کتاب دانش‌آموز، کتاب کار، پایه هشتم، نقد.

¹E-mail: ahmaderamezani@yahoo.com

²E-mail: mihandoust2001@yahoo.com

عدم توجه به ویژگی‌های زبان‌آموزان از نقطه نظر سن و پیشینه تحصیلی، توانایی ذهنی، دانش پیشین زبان انگلیسی، و انگیزه یادگیری منجر به نامتناسب شدن برنامه و مواد آموزشی برای دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی می‌شود (پایفرز و تیمیس^۱، ۲۰۰۷). از مشکلات معمول این گروه از دانش‌آموزان می‌توان به مواردی مانند دامنه واژگانی محدود، محدودیت در درک جملات پیچیده و طولانی، درک زبان انتزاعی، مهارت صحبت کردن، خواندن و نوشتن اشاره نمود (پایفرز، ۲۰۰۹). در برنامه آموزش زبان انگلیسی توصیه می‌شود مهارت‌های ارتباطی در شرایط واقعی به دانش‌آموزان آموزش داده شود. همچنین توصیه می‌شود که از مواد آموزشی چندرسانه‌ای و فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات برای ایجاد علاقه در دانش‌آموزان بهره جست (هو-اسو چونگ^۲، ۲۰۱۱). بر مبنای پژوهش پایفرز و تیمیس (۲۰۰۷)، رویکردهای آموزش زبان انگلیسی به عنوان زبان خارجی به دانش‌آموزان کم‌توان هوشی عبارت‌اند از: رویکرد ارتباطی^۳، رویکرد واژه‌محور^۴ و پاسخ فیزیکی کامل^۵. در ادامه به نقد و بررسی کتاب دانش‌آموز و کتاب کار زبان انگلیسی پایه هشتم دوره اول متوسطه پیش‌حرفه‌ای به شرح زیر پرداخته می‌شود.

چاپ پنجم کتاب زبان انگلیسی پایه هشتم در ۵۰ صفحه توسط سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور در سال ۱۳۹۵ منتشر گردید. این سازمان به همراه این اثر (کتاب دانش‌آموز) کتاب دیگری را با عنوان «کتاب کار» برای دانش‌آموزان پایه هشتم دوره متوسطه پیش‌حرفه‌ای در ۴۱ صفحه چاپ و منتشر کرده است که هر دو تألیف مرجان سلیمی و منیژه سلیمی است. کتاب دانش‌آموز در قالب ۹ درس به همراه بخشی برای یادآوری و تمرین واژه‌ها، عبارات، اعداد و حروف الفبایی که در پایه هفتم آموزش داده شده طراحی و تدوین گردیده است. نویسندگان در این ۹ درس به آموزش ادامه حروف الفبا از حرف «H» تا «P»، اعداد و موضوعاتی مانند محل زندگی، پرسیدن وقت و ساعت، توصیف کارهای روزمره و چند موضوع دیگر پرداخته‌اند. در بخش آخر کتاب، صفحه ۴۶ فهرستی از حروف الفبا از حرف «A» تا «P» به همراه تصاویری برای یادآوری صدای حروف آمده است. همچنین از صفحه ۴۷ تا ۵۰ همین کتاب به فهرستی از واژه‌های به کار رفته در این ۹ درس به ترتیب حروف الفبا اختصاص داده شده است. کتاب کار نیز مشتمل بر ۹ بخش است که به شکل سیاه و سفید چاپ و منتشر شده است. در این کتاب نویسندگان با ارائه تمرین‌های گوناگون سعی در نهادینه کردن مطالب درسی داشته‌اند.

1. Pyfers & Timmis
2. Chung, H.-S.
3. communicative approach
4. lexical approach
- 5 Total Physical Response (TPR)

بررسی شکلی اثر

در این بسته آموزشی، کتاب دانش آموز و کتاب کار هر دو با مقدمه‌ای کلی از سوی سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور آغاز می‌شوند که در آنها اشاره‌ای به ویژگی‌های دانش‌آموزان ویژه و اهمیت و ضرورت آموزش زبان خارجی به این گروه از دانش‌آموزان نشده است. همچنین پیش‌گفتار یا مقدمه‌ای مبنی بر دیدگاه نویسندگان در حوزه ماهیت زبان و روش‌های نوین آموزش زبان خارجی مشاهده نمی‌شود. در کتاب دانش‌آموز فهرست مطالب به شکل کاملاً تفصیلی آمده است به طوری که هر درس موضوعی خاص و هدفی خاص را دنبال می‌کند و در ادامه واژه‌های مربوط به موضوع مورد نظر، اعداد، و حروف الفبا به ترتیب در فهرست مطالب عنوان شده‌اند. در کتاب کار نیز فهرست مطالب در قالب جدولی ارائه شده که در آن تنها عنوان درس‌ها، واژه‌ها و حروف الفبا مشاهده می‌شوند. از ویژگی‌های کتاب دانش‌آموز می‌توان به مصور بودن و چاپ رنگی آن اشاره نمود. البته پیشنهاد می‌شود در مورد تعدد تصاویر و اندازه آنها در هر صفحه تجدیدنظر شود چرا که دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی به خاطر عدم تمرکز کافی اغلب در انجام فعالیت‌های کتاب دچار مشکل می‌شوند. این موارد را می‌توان در صفحه‌های ۶، ۱۱، ۱۶، ۱۷، ۲۰، ۲۱، ۲۴، ۲۵، ۲۸، ۲۹، ۳۳، ۳۴، ۳۸، ۴۱ و ۴۲ کتاب مشاهده نمود.

نکته دیگری که در مورد کتاب دانش‌آموز باید به آن اشاره نمود انتخاب تصاویر مناسب برای معرفی واژه‌های مورد نظر است. به عنوان مثال در تصویر صفحه ۵ کتاب، واژه‌های "address" و "street" به درستی معرفی نشده‌اند. همین مشکل در تصاویر صفحه‌های ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۳۷، ۴۱ و ۴۲ کتاب نیز مشاهده می‌شود. آنچه در ادامه می‌آید اشاره به نکاتی است که در کتاب کار باید مورد توجه قرار گیرد.

✓ جدا بودن کتاب کار از کتاب دانش‌آموز: امروزه در کتاب‌های آموزش زبان، کتاب کار و کتاب دانش‌آموز هر دو در قالب یک کتاب واحد به دانش‌آموزان ارائه می‌شود تا از برهم زدن تمرکز آنها در کلاس درس پیشگیری شود.

✓ چاپ کتاب کار به شکل سیاه و سفید: بنا به گزارش‌ها و مشاهدات معلم‌های زبان انگلیسی مدارس استثنایی کشور، از آنجایی که دانش‌آموزان با نیازهای ویژه به خوبی بارنگ‌ها ارتباط برقرار می‌کنند، استفاده از رنگ‌های مختلف در کتاب کار می‌تواند علاوه بر ایجاد جذابیت‌های بصری به فرایند یادگیری و انجام بهتر تمرین‌ها و فعالیت‌های کتاب کمک بسیار نماید.

✓ کیفیت و اندازه تصاویر: اندازه تصاویر کتاب کار تا حدی کوچک و کیفیت چاپ آنها بسیار پایین است. این موارد را می‌توان در صفحه ۱۱، ۲۱ و ۳۹ کتاب کار مشاهده نمود.

بررسی محتوای اثر

الف. کتاب دانش‌آموز: این کتاب در قالب نه درس به همراه بخشی برای یادآوری و مرور مطالب کتاب پایه هفتم طراحی و تدوین شده است. نویسندگان در این نه درس به معرفی و آموزش کارکردهای زبانی، حروف الفبا از "H" تا "P" و اعداد می‌پردازند.

✓ یادآوری و مرور

صفحه‌های ۲، ۳ و ۴ این کتاب به دوره و تمرین آنچه در پایه هفتم آموزش داده شده می‌پردازد که در قالب یک مکالمه دونفره، تمرین انطباق واژه‌ها با تصاویر، شمارش اعداد از ۱ تا ۲۵ و مروری بر الفبای زبان انگلیسی از حرف "A" تا "G" طراحی و تدوین شده است. از نکاتی که در این بخش باید به آن اشاره نمود، طراحی تمرین انطباق واژه‌ها با تصاویر است. نویسندگان در این تمرین ۲۰ واژه را به همراه ۲۰ تصویر در یک صفحه آورده‌اند. آنچه در این تمرین از دانش‌آموز انتظار می‌رود تطابق این واژه‌ها با تصاویر است. از آنجایی که برای هر واژه امکان انتخاب چند تصویر وجود دارد، نه تنها دانش‌آموز بلکه معلم نیز دچار گیجی و سردرگمی می‌شود. به عنوان مثال، برای واژه «پدر» / "father" ، «عمو/دایی» / "uncle" و «برادر» / "brother" سه تصویر ارائه شده که هر کدام را می‌توان با یکی از واژه‌ها مطابقت داد. اینکه کدام عکس تصویر «پدر / برادر / عمو یا دایی» را تداعی می‌کند به هیچ وجه قابل تمیز نیست. همین اشکال در تصاویری که معرف واژه‌های «مادر» / "mother" ، «خواهر» / "sister" و «خاله/عمه» / "aunt" می‌باشد نیز مشاهده می‌شود. همچنین تصاویر منتخب برای واژه‌هایی مانند «گوش» / "ears" ، «سر» / "head" و «گردن» / "neck" بسیار گمراه‌کننده‌اند. به عبارت دیگر در این تمرین برای بیشتر واژه‌ها می‌توان چند تصویر را به عنوان گزینه صحیح انتخاب نمود. در بخش مروری بر شمارش اعداد و حروف الفبا متأسفانه تمرینی در نظر گرفته نشده و نویسندگان تنها به ارائه فهرست اعداد و حروف بسنده کرده‌اند. از اشکالات این بخش می‌توان به مواردی مانند معرفی صدای حرف "C / c" (معرفی همزمان دو صدای [k] و [s] با دو واژه "Cat" و "Cinema") اشاره نمود. همچنین انتخاب نامناسب واژه‌هایی مانند "Duck" ، "Envelope" و "Goat" برای معرفی صدای حرف "D / d" ، "E / e" و "G / g" از دیگر اشکالات این بخش است.

✓ کارکردهای زبانی

نویسندگان در درس اول با عنوان "Where I live" ، ضمن معرفی واژه‌هایی مانند «خانه» / "house" ، «آپارتمان» / "apartment" و «خیابان» / "street" به آموزش کارکرد زبانی «نشانی دادن و نشانی گرفتن» می‌پردازند. لازم به ذکر است که آموزش این کارکرد زبانی آن هم به شیوه‌ای که در این کتاب آمده بنا به دلایل زیر برای دانش‌آموز کم‌توان ذهنی بسیار پیچیده و غیرقابل اجرا است.

- تصویر صفحه ۷ کتاب که قاعدتاً باید معرف مکالمه‌ای دونفره پیرامون موضوع مورد نظر باشد، به هیچ وجه در ذهن دانش‌آموز مسئله پرسیدن و یا دادن نشانی را تداعی نمی‌کند. به عبارت دیگر، تصویر منتخب کمکی به درک بهتر گفت‌وگو نمی‌کند.

- از آنجایی که در زبان انگلیسی شیوه نشانی دادن کاملاً با زبان فارسی متفاوت است، لذا انتخاب این موضوع در این مقطع آن هم با روشی که در کتاب ارائه شده توصیه نمی‌گردد چرا که دانش‌آموز را بیشتر گمراه می‌کند. نکته دیگری که باید به آن اشاره نمود روش معرفی مفاهیمی همچون «خانه»، «آپارتمان»، «نشانی» و «خیابان» است. در صفحه ۵ کتاب، تصویری که برای معرفی دو واژه «نشانی» و «خیابان» در نظر گرفته شده برای دانش‌آموز قابل درک و تشخیص نیست. ضمن اینکه بلافاصله در صفحه شش کتاب شاهد تمرینی هستیم که از دانش‌آموز انتظار می‌رود تا اسامی واژه‌های مورد نظر را به تصاویر مربوطه وصل کند.

در درس دوم، هدف اصلی نویسندگان معرفی کارکرد زبانی «توصیف محل زندگی» تحت عنوان "Where I live" است. در این درس تصویری در صفحه ۱۰ کتاب ارائه شده که به معرفی واژه‌هایی مانند «حیاط» / "yard"، «پارکینگ» / "parking"، «راهرو» / "corridor" و «بام خانه» / "roof" می‌پردازد. در این مقطع آموزش واژه‌هایی مانند "corridor" و "roof" ضروری به نظر نمی‌رسد، چرا که این واژگان در زبان انگلیسی بسامد بالایی ندارند. ضمن اینکه برای معرفی واژه "corridor" تصویر مناسبی انتخاب نشده است. در این درس نیز مانند درس یک پس از معرفی واژه‌های مورد نظر تمرین مطابقت اسامی با تصاویر آمده است. متأسفانه اندازه و فشردگی تصاویر صفحه ۱۱ مانع از درک و تشخیص صحیح دانش‌آموزان می‌شود. نکته دیگر، گفت‌وگویی است که در صفحه ۱۳ کتاب به منظور معرفی و آموزش کارکرد زبانی «توصیف محل زندگی» آورده شده است. پرسشی که در این گفت‌وگو آمده عبارت است از "What is your house like?". مطمئناً درک چنین پرسشی نه تنها برای دانش‌آموز کم‌توان ذهنی بلکه برای دانش‌آموز با هوش عادی نیز بسیار مشکل است. به جای طرح چنین پرسشی که هم به دلیل وجود کلمه "like" و هم به خاطر ساختار دستوری جمله استفهامی فرایند یاددهی - یادگیری را مختل می‌سازد، می‌توان پرسش ساده‌تری را مطرح نمود تا دانش‌آموز با پاسخی تک‌کلمه‌ای احساس موفقیت نماید. مثال:

Is your house big?

Yes or No.

درس سوم با عنوان "Good Morning" اهداف زیر را دنبال می‌کند:

- معرفی بخش‌های مختلف خانه مانند «اتاق خواب» / "bedroom"، «حمام» / "bathroom"، «اتاق نشیمن» / "living room" و «آشپزخانه» / "kitchen" که همانند درس‌های پیشین همگی در یک صفحه معرفی شده‌اند و بلافاصله در صفحه بعد تمرینی جهت مطابقت اسامی با تصاویر آمده است.

- گفت‌وگوی دونفره در صفحه ۱۸ کتاب که هدف آن «پرسیدن وقت و ساعت» و معرفی «جمله امری Get up!» است.

از نقاط قوت این درس انتخاب تصویر مناسب در صفحه ۱۸ برای آموزش مکالمه و از نقاط ضعف آن می‌توان به مواردی مانند حجم بالای مطالب ارائه شده و عدم سنخیت موضوع درس با تصویری که در صفحه شانزده کتاب آمده اشاره نمود.

در درس چهارم نویسندگان با طرح موضوع «Good morning» به معرفی اسباب و اثاثیه موجود در خانه پرداخته‌اند. در صفحه ۲۰ پنج واژه معرفی و در صفحه ۲۱ تمرین تطابق تصاویر با اسامی آورده شده است. متأسفانه تصاویر تمرین بسیار فشرده و کوچک‌اند و قطعاً دانش‌آموز را با مشکل درک و تشخیص مواجه خواهد کرد. در صفحه ۲۲ مکالمه‌ای دو نفره به معرفی و آموزش کارکرد زبانی «پرسیدن وقت و ساعت»، واژه «صبحانه» / «breakfast» و جمله امری «Get up» می‌پردازد که البته یادآوری دوباره کارکرد زبانی مورد نظر و جمله امری فوق بسیار پسندیده است.

در درس پنجم نیز نویسندگان با حفظ عنوان «Good Morning» به معرفی پنج فعل «شستن» / «wash»، «خوردن» / «eat»، «پختن» / «cook»، «مسواک زدن» / «brush» و «خوابیدن» / «sleep» می‌پردازند و در صفحه ۲۵ کتاب با ارائه تمرین تطابق تصاویر با فعل مورد نظر از دانش‌آموزان انتظار می‌رود تا افعال را از یکدیگر تمیز دهند. لازم به ذکر است که با توجه به سطح توانمندی دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی معرفی پنج فعل به طور همزمان در یک صفحه به همراه تمرینی که به لحاظ تصویرسازی مشکل دارد قطعاً فرایند یاددهی - یادگیری را پیچیده و سخت خواهد نمود. در مکالمه‌ای که در صفحه ۲۶ کتاب آمده مجدداً به کارکرد زبانی «پرسیدن وقت و ساعت» و جمله امری «Get up!» اشاره شده است. اگرچه تکرار پرسش‌ها و جملات در مکالمات گوناگون از نقاط قوت این کتاب به شمار می‌آید، اما نکته‌ای که باید به آن اشاره نمود معرفی کارکرد زبانی مورد نظر با جمله پرسشی «What's the time?» در درس ۳، «What time is it?» در درس ۴ و مجدداً «What's the time?» در درس ۵ است. معرفی دو جمله متفاوت به تناوب که هر کدام هدفی واحد را دنبال می‌کنند باعث گیجی و سردرگمی دانش‌آموز خواهد شد. لذا توصیه می‌شود فقط از یک جمله پرسشی واحد برای آموزش و تمرین کارکرد زبانی «پرسیدن وقت و ساعت» استفاده شود. نکته دیگر آموزش صحیح گفتن ساعت است که در این سه درس (۳، ۴ و ۵) بسیار عجولانه صورت گرفته است. در درس سوم دانش‌آموز می‌آموزد تا بگوید ساعت ۷ است و در درس‌های چهارم و پنجم از او انتظار می‌رود تا بتواند ساعت ۷:۱۵ و ۷:۳۰ را به انگلیسی بگوید.

در درس‌های ششم و هفتم با عنوان «I'm in the bathroom.» نویسندگان به معرفی اقلامی مانند «دوش حمام» / «shower»، «آب» / «water»، «شانه» / «comb»، «دستمال کاغذی» / «tissue»، «صابون» / «soap»، «آینه» / «mirror»، «مسواک» / «toothbrush»، «سرویس بهداشتی» / «Toilet» و «خمیردندان» / «toothpaste» پرداخته‌اند و در صفحه‌های ۲۹ و ۳۳ کتاب، با ارائه تمرین

تطابق تصاویر با اسامی مورد نظر از دانش‌آموز می‌خواهند تا اقلام معرفی شده را شناسایی و از یکدیگر تمیز دهند. در مکالمه درس ششم و هفتم، نویسندگان به آموزش موضوع مالکیت با معرفی کلمه پرسشی "whose" پرداخته‌اند. به نظر می‌رسد موضوع مالکیت را می‌توان با جملات پرسشی ساده‌تری آموزش داد تا دانش‌آموز بتواند درک بهتری از موضوع مورد نظر داشته باشد. به عنوان مثال، به جای پرسش "Whose shampoo is that?"، می‌توان با جمله پرسشی "Is this your shampoo?" و یا حتی کوتاه‌تر "Your shampoo?" موضوع مالکیت را تفهیم نمود تا دانش‌آموز با ارائه پاسخ‌های بلی یا خیر در خود احساس توان‌مندی و پیروزی نماید.

در درس‌های هشتم و نهم نویسندگان با طرح عنوان "What I wear" به معرفی اقلام پوشاکی مانند «پیراهن زنانه» / "dress"، «جوراب» / "socks"، «پیراهن مردانه» / "T-shirt"، «شلوار جین» / "jeans"، «لباس زمستانی» / "sweatshirt"، «کفش» / "shoes"، «بلوز و شلوار خواب» / "pajamas" و «لباس زیر» / "underwear" پرداخته‌اند و در صفحه‌های ۳۸ و ۴۲ کتاب، با ارائه تمرین تطابق تصاویر با اسامی مورد نظر از دانش‌آموز می‌خواهند تا اقلام معرفی شده را شناسایی و از یکدیگر تمیز دهند. صفحه ۳۹ کتاب به مکالمه‌ای دوفره اختصاص داده شده که در آن از دانش‌آموز انتظار می‌رود با کلمه جمع "jeans" از صفت اشاره "these" استفاده نماید. نکته‌ای که در این درس و در درس ۹ باید به آن توجه نمود معرفی اقلام پوشاکی جمع و مفرد در قالب یک درس به شکل همزمان است. در صفحه ۳۷ کتاب، دو واژه "dress" و "T-shirt" که مفرد و دو واژه "jeans" و "socks" که جمع هستند نباید با هم آموزش داده شوند. به عبارت دیگر، آموزش شکل مفرد و جمع اسامی در یک درس نه تنها برای دانش‌آموز کم‌توان ذهنی بلکه برای دانش‌آموز عادی نیز توصیه نمی‌شود. نکته دیگر معرفی دو واژه "sweatshirt" و "underwear" در درس ۹ کتاب است که به لحاظ تلفظ برای دانش‌آموزان گروه هدف دشوار است. در درس‌های ۸ و ۹ برای آموزش اقلام پوشاکی می‌توان انتخاب‌های مناسب‌تر دیگری داشت. به عنوان مثال می‌توان واژه‌هایی مانند «کمربند» / "belt"، «کلاه» / "hat"، «روسری/شال» / "scarf"، «بلوز زنانه» / "blouse" را معرفی نمود. ممکن است دانش‌آموز کم‌توان ذهنی در سال‌های آتی بتواند واژه‌هایی که تلفظ آنها سخت‌تر است و یا بسامد بالایی ندارد را بیاموزند، ولی در آغاز راه معرفی و آموزش محتوای سنگین که شاید خیلی هم ضرورتی نداشته باشد، تنها باعث دل‌سردی و ناامیدی دانش‌آموز خواهد شد. در صفحه ۴۴ کتاب، مکالمه دو نفره‌ای آمده که در آن کودک از مادر می‌پرسد چه بپوشد. لازم به ذکر است که جمله پرسشی کودک باید به لحاظ دستوری اصلاح شود.

What I can wear? ---- What can I wear?

✓ حروف الفبا: در صفحه ۴ کتاب در بخش یادآوری، نویسندگان مروری بر حروف الفبا از حرف "A" تا "G" داشته‌اند و مطابق آنچه در کتاب پایه هفتم آموزش داده شده است پیش رفته‌اند. در این کتاب نیز (پایه هشتم) آموزش حروف الفبا از حرف "H" تا "P" با همان روند سنتی ادامه پیدا کرده

است. نویسندگان برای آموزش هر حرف واژه‌هایی را انتخاب و معرفی کرده‌اند، اما به نظر می‌رسد برای معرفی صدای حروف "I"، "J"، و "O" به جای واژه‌های "Igloo"، "juice" و "omelette" شاید بتوان انتخاب‌های مناسب‌تر دیگری داشت.

✓ اعداد: در بخش یادآوری، نویسندگان مروری بر شمارش اعداد از ۱ تا ۲۵ داشته‌اند و در درس اول (صفحه ۸) به معرفی و آموزش اعداد ۲۶ تا ۳۰ پرداخته‌اند. البته در این درس اعداد تنها معرفی شده‌اند و در کتاب دانش‌آموز بخشی به تمرین و تکرار اعداد اختصاص داده نشده است. در درس دوم آموزش و شمارش اعداد از ۴۰ تا ۸۰ به شکل ده دهی پیش رفته است. به طوری که تنها اعداد ۴۰، ۵۰، ۶۰، ۷۰ و ۸۰ معرفی شده‌اند و از درس دوم به بعد آموزش اعداد به کلی رها شده است.

ب. کتاب کار: این کتاب نیز در قالب ۹ درس تنظیم شده است که نویسندگان با ارائه تمرین‌هایی از جمله مطابقت تصاویر با واژه‌ها، تمرین‌های ردیابی و نوشتاری برای کسب مهارت بیشتر در نوشتن صحیح حروف الفبا و دو نوع تمرین شنیداری جهت تشخیص صدای حروف، سعی در نهادینه کردن محتوای آموزشی کتاب دانش‌آموز دارند.

✓ تمرین‌های مطابقت تصاویر با واژه‌ها در صفحه‌های ۲، ۶، ۱۰، ۱۴، ۱۹، ۲۵، ۲۹، ۳۱، ۳۴ و ۳۸ کتاب آمده است. نکته‌ای که در این نوع تمرین‌ها باید به آن اشاره کرد نداشتن سواد انگلیسی کامل دانش‌آموز پایه هفتم است. چنانچه چنین تمرینی به شکل شنیداری طراحی شود قطعاً نتایج بهتری حاصل می‌گردد.

✓ تمرین دیگری که برای تمامی درس‌های این کتاب در نظر گرفته شده عبارت است از فرار دادن مجموعه‌ای از اسامی کنار تصاویر مورد نظر که مصداق این تمرین‌ها را می‌توان در صفحه‌های ۳، ۷، ۱۱، ۱۵، ۲۰، ۲۶، ۳۰، ۳۴ و ۳۸ کتاب مشاهده نمود. چنانچه قرار است برای دانش‌آموزان (عادی یا ویژه) تمرینی انتخاب یا طراحی شود، ابتدا باید از انواع تمرین‌های تشخیصی آغاز نمود. به عبارت دیگر دانش‌آموز باید نخست با انجام انواع تمرین‌های تشخیصی نسبت به مقوله‌ای که آموزش داده شده درک و شناختی عمیق پیدا کند سپس از او انتظار انجام تمرینات تولیدی را داشت. ضمن اینکه دانش‌آموزان در این مقطع سواد خواندن و نوشتن ندارند.

✓ در بخش حروف الفبا، پیکان‌هایی روی حروف قرار گرفته تا به دانش‌آموز جهت صحیح نوشتن حروف را آموزش دهد، بنابراین پیشنهاد می‌شود پیکان‌ها با رنگ دیگری مشخص شوند تا توجه دانش‌آموز بیشتر به جهت آنها جلب شود. در کتاب کار، حروف الفبا در کادرهایی خاکستری رنگ به شکل کم‌رنگ‌تری نیز آمده است. به نظر می‌رسد هدف نویسندگان از معرفی حروف در این کادرها ایجاد امکانی برای ردیابی حروف جهت تقویت مهارت نوشتاری دانش‌آموزان است. چنانچه چنین تمرین‌هایی به شکل نقطه‌چین ارائه شود، قطعاً کمک بیشتری به دانش‌آموزان خواهد شد. نکته

دیگر استفاده از الگوی چهار خطی برای تمرین بخش نوشتاری حروف است که همگی یک‌رنگ هستند. اگر خط کمکی (خط راهنما) با رنگ دیگری از سایر خطوط متمایز شود به دانش‌آموز برای نوشتن صحیح حروف الفبا کمک بیشتری خواهد شد. همچنین توصیه می‌شود تمرین‌های بیشتری برای تقویت مهارت نوشتن طراحی شود.

✓ تمرین دیگری که در همه درس‌های کتاب کار پایه هشتم دیده می‌شود، دو نمونه تمرین شنیداری است که به ترتیب در صفحه‌های ۴، ۸، ۱۲، ۱۷، ۲۳، ۲۷، ۳۲، ۳۶ و ۳۹ مشاهده می‌شود. در این نوع تمرین‌ها دانش‌آموز به کسب مهارت در تشخیص صدای حروف دست می‌یابد. لازم به ذکر است که این تمرین‌ها بسیار هوشمندانه انتخاب و طراحی شده‌اند. البته در صفحه ۲۳ کتاب واژه "kitten" برای شناسایی صدا و حرف "k" آمده که در کتاب دانش‌آموز نویسندگان به آن اشاره ای نداشته‌اند. پیشنهاد می‌شود واژه‌های کتاب کار قبلاً در کتاب درسی آموزش داده شده و برای دانش‌آموز آشنا باشد. در همین صفحه (۲۳) و صفحه‌های ۳۶ و ۳۹ کتاب نمونه‌های دیگری از تمرین شناسایی صدا و حروف نیز آمده که دارای مشکلات زیر است:

- ارزیابی دو مهارت شنیدن و نوشتن به صورت همزمان برای دو حرف "K" و "G" در صفحه ۲۳، "M" و "O" در صفحه ۳۶ و "P" و "O" در صفحه ۳۹ که با توجه به سطح توانمندی دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی توصیه نمی‌شود. به عبارت دیگر، ذهن دانش‌آموز کم‌توان ذهنی را نباید برای بیش از یک موضوع در یک تمرین واحد درگیر نمود.

- در صفحه ۳۶ کتاب، در واژه‌هایی مانند "book" و "mirror" از دانش‌آموز انتظار می‌رود حرف "O" را در جای خالی بنویسد. طراحی چنین تمرینی کاملاً غیر اصولی است چرا که تشخیص اینکه در واژه "book" حرف "O" دو بار تکرار می‌شود و در واژه "mirror" حرف "O" صدای [ə] می‌دهد خارج از سطح توانمندی و فراتر از آموخته‌های دانش‌آموز است.

✓ صفحه ۴۰ کتاب به تمرین ردیابی حروف از حرف "H" تا "P" اختصاص داده شده که این تمرین نیز خالی از اشکال نیست. دانش‌آموزان این گروه یاد گرفته‌اند تا چگونه در الگوهای خطی حروف الفبا را بنویسند. طراحی این تمرین به گونه‌ای است که حروف به شکل معلق آمده‌اند. ارائه چنین الگوی نامتعارفی به احتمال زیاد دانش‌آموز کم‌توان ذهنی را گیج خواهد کرد.

✓ سایر نکات: در تمرین ۲ صفحه ۳ کتاب از دانش‌آموز خواسته شده تا تصویر خانه یا آپارتمانی که در آن زندگی می‌کند را نقاشی و سپس جای خالی را پر کند. با توجه به سطح توانایی دانش‌آموزان در خواندن و نوشتن، این تمرین نیز مناسب نیست. در صفحه ۱۵ و ۱۶ کتاب تمرین‌هایی برای شناسایی آنچه در بخش‌های مختلف خانه دیده می‌شود طراحی شده که چنانچه به شکل شفاهی در کلاس درس

انجام شود بسیار مفید خواهد بود. شبیه به همین تمرین در صفحات ۲۰ و ۲۱ کتاب نیز مشاهده می‌شود. البته در صفحه ۲۰ کتاب در تمرینی از دانش‌آموز خواسته شده تا افعال مورد نظر را در جاهای خالی قرار دهد. در اینجا مجدداً مشکل سواد خواندن و نوشتن کلمات مطرح است و اینکه چرا نویسندگان از شکل استمراری افعال استفاده کرده‌اند. اگرچه معرفی و آموزش زمان حال استمراری بسیار پسندیده است و دانش‌آموز می‌تواند با انجام حرکات فیزیکی افعال آموخته شده را اجرا نماید، ولی از آنجایی که این شکل از فعل در کتاب دانش‌آموز معرفی و آموزش داده نشده، استفاده از آن در کتاب کار توصیه نمی‌گردد.

پیشنهادها

در اینجا پیشنهادهایی برای رفع نواقص احتمالی کتاب و متناسب‌سازی محتوا با توجه به نیازهای گروه هدف در ویرایش‌های آتی به شرح زیر تقدیم می‌شود:

- ✓ آموزش حروف الفبا مطابق با رویکردها و روش‌های نوین،
- ✓ آموزش اعداد با روندی منطقی و در تمرین‌های مناسب،
- ✓ انتخاب واژگان مناسب و ترجیحاً تک‌هجایی برای آموزش صدای حروف،
- ✓ معرفی و آموزش واژه‌های کاربردی و پربسامد،
- ✓ انطباق عنوان درس با کارکرد زبانی مورد نظر،
- ✓ آموزش کارکردهای زبانی به صورت منطقی و در حجمی متناسب از کتاب درسی،
- ✓ آموزش افعال به شکل حال استمراری پیش از زمان‌های دیگر،
- ✓ دقت در انتخاب تصاویر به لحاظ معرف‌بودگی، اندازه و تعداد آنها در یک صفحه،
- ✓ چاپ رنگی کتاب کار و ارائه کتاب دانش‌آموز و کتاب کار در یک منبع آموزشی واحد،
- ✓ و معرفی و آموزش جمله پرسشی واحد برای مفهومی واحد (پرهیز از به کار بردن دو ساختار نحوی مختلف).

References

منابع

- سلیمی، مرجان و سلیمی، منیژه (۱۳۹۵). *زبان انگلیسی سال دوم (هشتم) دوره اول متوسطه پیش حرفه‌ای (کتاب دانش‌آموز و کتاب کار)*. تهران: سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور.
- Ackland, J. (2005). *At home with writing: Practise and be confident*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Ackland, J. (2006). *At home with letter forms: Practise and be confident*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Chung, H.-S. (2011). *Teaching English as a foreign language to students with special needs in Korea*. Master's thesis, California State University, Chico, CA, USA.
- Pyfers, L. (2009). EFL made to measure, for adult learners with intellectual disabilities. *Pixel International Conferences, ICT for Language Learning*, The Netherlands, retrieved from http://conference.pixel-online.net/ICT4LL2009/common/download/Proceedings_pdf/Liesbeth_Pyfers_EFL.pdf.
- Pyfers, L., & Timmis, I. (2007). *English without Frontiers: Teaching English as a foreign language to adult learners with intellectual disabilities or learning difficulties (methods, activities, materials)*. The Netherlands: Pragma.

A Review on English Course Book for 8th Graders with Intellectual Disabilities

Ahmad Ramezani¹

Assistant Professor of Linguistics, Institute for Exceptional Children, Organization for Educational Research and Planning (OERP), Tehran, Iran.

Payvand Mihandoust²

M.A. in Teaching English as a Foreign Language, Islamic Azad University, Central Branch, Tehran, Iran.

(Received:25 April 2018; Accepted: 16 June 2018)

The purpose of this article was to review the English course book (*Student Book 2* and its workbook) developed for 8th graders with intellectual disabilities. The method applied was descriptive – analytic. Regarding the proposed criteria by the Council for Reviewing Books and Texts on Humanities, areas of strength and weak points in terms of form and content were presented. Moreover, series of suggestions were proposed to enhance both the quality and the content of the book regarding their capabilities. The strong points of this package could be pointed out as allocating a specific section to recap what students have learned in 7th grade, presenting language functions and social routines, and color printing of the student book. Apart from the old-fashioned way of teaching English alphabets, the inappropriate method of introducing numbers, developing improper and vague activities regarding the students' capabilities, and the low quality of the pictures, the essential weakness of the book was the issue that there was not that much conformity between the title of each lesson and the content.

Keywords: English, Students with Intellectual Disabilities, Student Book, Workbook, 8th Grade, Review.

¹ E-mail: ahmaderamezani@yahoo.com

² E-mail: mihandoust2001@yahoo.com